

Ks. Sławomir Adamczyk. *Przygotowanie do małżeństwa w warunkach Kościoła w Polsce*. Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne 2001 ss. 384.

Problem przygotowania do małżeństwa stanowi w życiu Kościoła ważne zadanie ewangelizacyjno-duszpasterskie. Jego rangę podkreślił Jan Paweł II w adhortacji *Familiaris consortio* (22 XI 1981), a wcześniej już zagadnienie to podjął także Episkopat Polski wydając trzy instrukcje pastoralne (1969, 1975 i 1989), wyróżniające przygotowanie dalsze, bliższe i bezpośrednie do małżeństwa i życia rodzinnego. Zmiany, jakie dokonały się w prawie wszystkich współczesnych społeczeństwach, wymagają, ażeby nie tylko rodziny, ale także społeczeństwo i Kościół podjęły wysiłek odpowiedniego przygotowania młodych chrześcijan do odpowiedzialności za ich własne jutro. Wiele bowiem negatywnych zjawisk w życiu rodzinnym pochodzi z tego, że kandydaci do małżeństwa nie mają dziś solidnych kryteriów postępowania, nie umieją sprostać nowym trudnościom ani ich rozwiązać w swoim życiu małżeńskim.

Ten ważki problem podjął także ks. dr Sławomir Adamczyk, kapłan diecezji radomskiej, w swojej dysertacji doktorskiej pt. *Przygotowanie do sakramentu małżeństwa w świetle zasad liturgii i wskazań Kościoła w Polsce na przykładzie wypowiedzi młodzieży i nupturientów z ośrodków duszpasterskich miasta Radomia* (Lublin 2000). Odwołując się do liturgicznego kerygmatu posoborowego o małżeństwie i kwestionariusza Katedry Teologii Liturgii KUL, przygotowanego przez piszącego te słowa, Autor przebadął poglądy 401 licealistów i nupturientów z Radomia, uczestniczących w bezpośrednim przygotowaniu do zawarcia małżeństwa chrześcijańskiego. Sondaż ten wzbogacono o dodatkowy wariant kwestionariusza z dziesięcioma pytaniami, który wypełniło 61 doradczyń parafialnych, prowadzących punkty konsultacyjne w diecezji radomskiej. Działalność fachowych instruktorek jest jedną z bardziej przyjętych form przygotowania do duszpasterstwa rodzin we wspomnianej diecezji.

Podjęcie tematu przygotowania do małżeństwa i studium tej problematyki jest szczególnie aktualne w kontekście licznych dokumentów Kościoła posoborowego poświęconych małżeństwu i rodzinie. Samo zaś doświadczenie Kościoła w Polsce, skoncentrowane na lokalnym modelu przygotowania do małżeństwa, może być cennym wkładem do duchowej odbudowy społeczeństwa w integrującej się Europie przez podkreślenie roli podstawowych wspólnot miłości, jakimi są małżeństwo i rodzina. Porównanie typów przygotowania do sakramentu małżeństwa w Polsce z doświadczeniami Kościoła w innych krajach zostało w książce uwzględnione przez omówienie analogicznych dokumentów eklesjalnych, wydanych przez niektóre europejskie konferencje biskupów. Należy zauważyć, że zarówno poznanie normatywnej

kerygmy Kościoła o potrzebie specjalnego przygotowania do sakramentu małżeństwa, jak również odbiór tego nauczania przez młodzież i nupturientów wskazuje na duchowy wymiar tego misterium dla osób przeżywających doświadczenie miłości małżeńskiej we współczesnym świecie. Zakres tej problematyki i jej szczegółowe rozpisanie uwzględnia W s t ę p książki, ukazując wieloaspektowy wymiar zagadnienia i cele studium. Charakteryzuje się tu także zasadnicze źródła rozprawy i znaczące pozycje bibliograficzne.

P i e r w s z y r o z d z i a ł pracy podaje założenia metodologiczne dysertacji oraz prezentuje cechy społeczno-demograficzne i specyfikę religijną ankietowanej młodzieży w zakresie praktyk życia chrześcijańskiego. Studium zostało zrealizowane według paradygmatu liturgiczno-pastoralnego, który zakłada trójstopniową procedurę badawczą z wyodrębnieniem sześciu zagadnień tematycznych. To założenie metodologiczne pozwoliło na uporządkowanie zebranego materiału i jego analizę oraz wskazanie na znamiona duszpasterskiego modelu przygotowania do małżeństwa, który mógłby wzbogacić jego obecny typ, wymagany przez pastoralne i normatywne wytyczne Kościoła. Dokonano tu charakterystyki reprezentatywnej grupy, uwzględniając strukturę badanej populacji według parametrów płci, wieku i aktualnego statusu zawodowego. W charakterystyce tej uwzględniono zwłaszcza stosunek badanych do wiary, ukazując ich zaangażowanie w życie wspólnoty kościelnej, szczególnie małych grup religijnych.

D r u g i r o z d z i a ł książki zawiera omówienie struktury organizacyjnej przygotowania do życia w małżeństwie i rodzinie w oparciu o dokumenty Kościoła posoborowego. Przygotowanie to przebiega w trzech etapach i ma charakter progresywny. Rozpoczyna go przygotowanie dalsze, odbywające się przede wszystkim w rodzinie i środowisku szkolno-wychowawczym. Drugi etap to przygotowanie bliższe, dokonujące się w wieku młodzieńczym, przede wszystkim podczas katechezy przedmałżeńskiej. Wreszcie dopełnieniem tego procesu jest przygotowanie bezpośrednie przed zawarciem związku sakramentalnego, obejmujące cykl spotkań formacyjnych w ostatnich miesiącach przed ślubem. Sami respondenci przeważnie (65%) pozytywnie ocenili te formy przygotowania, akcentując ich celowość oraz potrzebę kształtowania przez nie u młodzieży ewangelicznej skali wartości religijnych i moralnych jako fundamentu dla małżeńskiego przymierza miłości. Zarówno w wypowiedziach nupturientów (64,5%), jak i doradczyń parafialnych (83,6%) zwrócono uwagę, że ostatnia faza przygotowania w diecezji radomskiej powinna obejmować serię praktycznych spotkań przedmałżeńskich, prowadzonych przez duszpasterzy i kompetentne osoby świeckie.

T r z e c i blok tematyczny książki jest poświęcony teologii małżeństwa w formacji młodzieży i nupturientów. Chodzi tu zarówno o problematykę sakramentalności małżeństwa oraz jej recepcję przez młodych uczniów Chrystusa, jak i sam fundament małżeństwa, jakim jest miłość oblubieńcza i jej cechy. Potoczne pojęcie miłości, jakie ujawnili badani, jest dalekie od jej zakotwiczenia w Bogu, który jest źródłem tego daru. On też daje człowiekowi siłę, aby przeżyć małżeństwo w wymiarach Królestwa Bożego – jako znak przymierza Boga z ludźmi i przedłużenie miłości Chrystusa do swego Kościoła. W tym zamyśle Bożej i ludzkiej miłości są zakorze-

nione istotne przymioty małżeństwa, mianowicie jedność i nierozzerwalność, oraz jego cele: dobro małżonków, a także zrodzenie i wychowanie potomstwa.

C z w a r t y r o z d z i a ł monografii koncentruje się wokół problematyki rodziny jako wspólnoty osób. W teologii posoborowej rodzina jest postrzegana jako Kościół domowy oraz podstawowe i niezastąpione środowisko wychowawcze dla nowych pokoleń dzieci Bożych. Wśród cech, które w szczególny sposób powinny być kształtowane w środowisku rodzinnym, nupturienti wymieniali uczciwość i odpowiedzialność, otwarcie na drugiego człowieka, prawdomówność, dialog i przebaczenie obok pracowitości, osobistej kultury, solidarności z potrzebującymi, ofiarności i altruizmu. Tę skalę wyższych potrzeb chcieliby respondenci widzieć we własnej rodzinie.

W p i ą t y m r o z d z i a ł e studium omówiono liturgię sakramentu małżeństwa, zwracając uwagę na szczególną mistagogię w jego celebracji. Przez formę sprawowania tego sakramentu ma być ukazany jego wymiar społeczny i eklezjotwórczy. Sama zaś liturgia małżeństwa powinna spełniać funkcję ewangelizacyjną i formacyjną wobec wszystkich uczestników tej celebracji. Ten wymóg celebracji obrzędu zawarcia małżeństwa zakłada odpowiednie przygotowanie duchowe zarówno nowożeńców, jak i innych osób w nim uczestniczących. Sami respondenci wskazują na potrzebę osadzenia przygotowania do małżeństwa w szerszym kontekście życia sakramentalnego, zwłaszcza Eucharystii oraz pokuty i pojednania.

R o z d z i a ł s z ó s t y zawiera istotne wnioski i postulaty duszpasterskie, wynikające ze szczegółowych analiz. Ustalenia liturgiczno-pastoralne odnoszą się do formy przygotowania do małżeństwa w świetle wyzwań społeczności ludzkiej i kościelnej. Odczytując znaki czasu, Kościół powinien poszukiwać nowych typów przygotowania do małżeństwa, np. w małych grupach, które samym nupturientom zapewniłyby formacyjne przeżycie tego misterium.

Książka ks. Sławomira Adamczyka podejmuje ważki problem duszpasterski, wskazując nie tylko na realizację powszechnie przyjętego modelu przygotowania nupturientów do małżeństwa przez udział w spotkaniach duszpasterskich i rozmowach z doradczyniami parafialnymi, ale przedkłada nowe formy realizacji tego zadania w stałych grupach kandydatów, uczestniczących w cyklu konferencji czy kręgach ewangelizacyjnych. Wyniki tego ostatniego modelu przygotowania do małżeństwa bardziej odpowiadają respondentom. Stworzenie dekanalnych ośrodków przygotowania do małżeństwa oraz włączenie do ich pracy grona specjalistów, członków ruchów kościelnych czy wzorowych małżeństw – to dalsze cele praktyczne, które podkreśliła badana populacja młodzieży. Waleń naukowy i pastoralny studium ks. Adamczyka sprowadza się nie tylko do tego, że przeanalizował on instytucję przygotowania do małżeństwa w świetle obowiązującego modelu duszpasterskiego, ale podał także rozwiązania formacyjne wychodzące naprzeciw potrzebom duszpasterstwa diecezji radomskiej. Dlatego książka ks. Adamczyka zainteresuje z pewnością szerszy krąg duszpasterzy i katechetów, a jej publikacja drukiem jest wyrazem znaczącego wkładu środowiska KUL w model duszpasterstwa polskiego.